

Заходи превентивного податкового контролю застосовуються переважно у сферах діяльності з високими ризиками ухилення від оподаткування.

Превентивний податковий контроль здійснюється на основі комплексного та глибокого аналізу і розрахунків зобов'язань платника податків перед бюджетом, податкових декларацій, документів бухгалтерського та податкового обліку тощо, що сприяє забезпеченню об'єктивності оцінки доцільності прийняття або неприйняття рішень про здійснення контрольних-перевірочних заходів. За результатами доперевірочного аналізу виявляються податкові ризики у діяльності платника податків, що можуть свідчити про ймовірні порушення податкового законодавства, які необхідно дослідити при проведенні перевірки. Таким чином, основною метою превентивних заходів контролю, що мають базуватись на принципах єдності, цілеспрямованості, оперативності, комплексності та поетапності, є підготовка максимально ефективного проведення контрольних заходів, вироблення оптимальної стратегії майбутньої податкової перевірки, що забезпечує раціональне використання всіх необхідних методів податкового контролю.

Превентивними методами боротьби із заниженням податкових зобов'язань є :

Отже, головною метою превентивних заходів боротьби із заниженням податкових зобов'язань, мають стати виявлення причинно-наслідкових зв'язків виявлених порушень, розробка конкретних пропозицій і заходів для удосконалення законодавства і переходу від примусового стягнення податків і зборів до добровільного виконання юридичними та фізичними особами податкових зобов'язань перед державою [4]. На підставі аналізу зазначених зв'язків, органи контролю мають надавати пропозицій щодо вдосконалення податкового законодавства задля усунення інституційних передумов і вигод ухилення від оподаткування, забезпечення найефективнішого функціонування податкової системи.

Література:

1. Лімська декларація керівних принципів контролю. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/604_001
2. Сучасний словник іншомовних слів / Уклали: О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. – К. : Довіра, 2006. — 789 с.
3. Формування високої податкової культури та навчання населення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vuzlib.su/posibn_podatk/22.htm
4. Єгарміна В. Д. Податковий контроль: теоретичні засади і практика / В. Д. Єгарміна // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2011. – № 1. – С. 166-176.

Ірина Хавтур

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Заклекта-Берестовенко О.С.

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ

Одним з важливих завдань розвитку національної економіки в умовах посилення впливу економічної та політичної кризи є розробка і впровадження дієвих важелів впливу держави на формування ринкової інфраструктури, інституції якої спрямовані на створення сприятливого інвестиційного клімату, конкурентного середовища, досягнення економічної стабілізації та загального добробуту. У контексті державного втручання у ринкові процеси вагома ніша належить податковому регулюванню в частині формування оптимального рівня податкового навантаження, від якого у значній мірі залежить відповідна динаміка ділової активності суб'єктів економічної діяльності, розвиток виробництва, економічно-політична стабільність у країні.

Оптимальна система оподаткування дає змогу рівномірно розподілити податкове навантаження серед платників податків і забезпечити надійні джерела формування скарбниці

держави. Нераціональне і необґрунтоване податкове регулювання та надмірне податкове навантаження сприятиме зростанню тінізації економіки, відтоку національних капіталів за кордон, зниженню ефективності господарювання. Тому система оподаткування має орієнтуватися на оптимальне поєднання фіскальної та регулюючої функцій податків з метою узгодження інтересів учасників ринкових відносин і держави.

За офіційними даними Міністерства фінансів України рівень податкового навантаження в Україні знижується впродовж 2012-2014 років (табл. 1). Так, прослідковується тенденція, відповідно до якої рівень загального податкового навантаження зростає з прийняттям Податкового кодексу в 2010 році від 32,32% до 38,73% в 2012 році (на 6,41%), однак знижується за 2013-2014 роки на 1,38% та на 3,29%.

Таким чином, запровадження змін згідно Податкового кодексу призвело до збільшення податкового навантаження на вітчизняну економіку. Натомість скорочення податкових надходжень за останні два роки (на 20,219 млрд. грн.), що відбулося за рахунок поступового зменшення ставок податку, кількості податків, розширення бази оподаткування, сприяло зниженню рівня податкового тиску на суб'єктів ринкових відносин. Впродовж 2013-2014 років знижується податкове навантаження на працю (на 0,88%), що зумовлено зменшенням власних доходів пенсійного фонду (на 0,94 млрд. грн.) за рахунок скорочення доходів населення.

Таблиця 1

Динаміка податкового навантаження в Україні впродовж 2008-2014 рр.*

Показники	Роки						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Податкові надходження до Зведеного бюджету, млрд. грн.	227,165	208,073	234,448	334,692	387,731	376,578	367,512
ВВП, млрд. грн.	948,1	913,1	1094,6	1314,0	1408,9	1454,9	1566,7
Рівень бюджетного податкового навантаження, %	23,96	22,78	21,42	25,47	27,52	25,88	23,47
Власні доходи пенсійного фонду, млрд. грн.	101,4	103,1	119,3	139,2	158,0	166,86	165,92
Податкове навантаження на працю, %	10,70	11,29	10,90	10,59	11,21	11,47	10,59
Рівень загального податкового навантаження, %	34,66	34,07	32,32	36,06	38,73	37,35	34,06

*Офіційний сайт Міністерства фінансів України [1]

Порівнюючи систему оподаткування в Україні з розвиненими країнами, зауважимо, що за кількістю податків Україна посідає 91-е місце в рейтингу Світового банку серед 185 країн світу, за податковим навантаженням – 154-е, за витратами часу на адміністрування податку – 171-е місце [2, с. 311]. Серед груп країн-сусідів – це найнижчі показники ефективності податкової системи.

Відтак, зниження рівня податкового навантаження за останні роки – це лише перший крок до позитивних змін у системі оподаткування в Україні. Адже за загальною оцінкою її ефективності Україна займає 165 місце, що свідчить про значний податковий тиск на національну економіку.

Позитивною тенденцією розвитку податкової системи України є запровадження кардинальних змін в оподаткуванні юридичних осіб в 2015 році, що покликані спростити і здешевити систему адміністрування податків, зменшити їх кількість з 22 до 9. Однак, таке скорочення кількості податків не означає їх скасування повністю, а лише трансформацію за принципом “два в одному” [3; 4, с. 84]. Крім того, згідно Податкового кодексу було

передбачено поступове скорочення ставки оподаткування юридичних осіб до 16% в 2014 році, проте на сьогодні вона залишилася на рівні 18%.

У контексті позитивних змін негативною тенденцією характерна система оподаткування страхових компаній. У 2014-2015 роках запроваджено подвійне оподаткування страхової діяльності за ставкою 3% від валових премій та 18% від прибутку страховика. Це безумовно посилює податковий тиск на діяльність страховиків.

Підводячи підсумки проведеного вище дослідження, пропонуємо такі напрямки оптимізації податкового навантаження:

— зменшення податкового навантаження завдяки поступового зниження податкових ставок і розширення баз їх оподаткування та одночасного збільшення кількості платників податків з метою нарощування надходжень до бюджету;

— спрощення системи податкового адміністрування податків;

— забезпечення рівномірності розподілу податкового навантаження між платниками податку залежно від виду діяльності;

— вдосконалення системи податкового контролю з метою запобігання ухилення від сплати податкових платежів;

— забезпечення ефективного державного регулювання та створення належного податкового законодавства.

Отже, першочерговим завданням держави є формування оптимального рівня податкового навантаження, за якого відбудеться збалансування економічних інтересів держави і платника податку, шляхом зменшення податкового навантаження на платника, що сприятиме вивільненню його фінансових ресурсів для розширення виробничої та інвестиційної діяльності, підвищення ділової активності суб'єктів господарювання. Це призведе до збільшення кількості платників податків та зростання обсягів податкових надходжень до бюджету. Крім того, оптимізація податкового навантаження забезпечить зростання матеріального добробуту та платоспроможності населення, їх заощаджень, а відповідно економічне зростання в Україні.

Література:

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

2. Червінська О. С. Аналіз податкового навантаження в Україні та шляхи його оптимізації / О. С. Червінська, О. В. Коваль // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.6. – С. 307-313.

3. Налоговая реформа – 2015: обзор основных изменений [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://anticor.com.ua/articles/23079-nalogovaja_reforma_2015_obzor_osnovnyh_izmntnijnj.

4. Стеблюк Н. Ф. Вплив податкового навантаження на діяльність підприємств / Н. Ф. Стеблюк, А. О. Філін // Молодий вчений. – Частина 1. – 2015. – № 8 (23). – С. 80-86.

Христина Хома

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник к.е.н., доцент Ткачик Ф.П.

МОНІТОРИНГ ЕФЕКТІВ І РИЗИКІВ ПІЛЬГОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Світова практика свідчить, що податкові пільги є одними із найдієвіших та найефективніших стимуляторів економіки, оскільки надання пільг підприємствам провідних галузей економіки може пришвидшити темпи соціально-економічного зростання в країні. Це забезпечується тим, що зменшення податкового навантаження спонукає бізнесменів та інвесторів до певної галузі. Таким чином держава може не лише покращувати та піднімати рівень провідних галузей, а й заповняти ніші нерозвинених або менш розвинених секторів економіки.

Проте, неправильне застосування пільгового оподаткування у проведенні державою своєї фіскальної політики може призвести до виникнення негативних явищ, тим самим